

Farkas Szilveszter

Recenzió a Közpénzügyek című könyvről

Book Review on Public Finances

ÖSSZEFOGLALÁS

A Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Karának közpénzügyi műhelyében készült mű átfogó ismereteket nyújt a magyarországi közpénzügyi gazdálkodás rendszeréről. Az államháztartási gazdálkodás elméleti alapjaiból kiindulva, a jelenlegi jogszabályi keretfeltételek ismertetésére támaszkodva elemzi a központi és önkormányzati költségvetési funkciókat és közfeladatokat, valamint az ezeket megvalósító intézményi működési gyakorlatot. A kötet szakmaiságot és olvashatósságot ötvöző stílusával alkalmas az államháztartás működése iránt érdeklődők tájékoztatására, valamint az egyetemi hallgatóság közpénzügyi ismereteinek megalapozására.

Kulcsszavak: államháztartás, közpénzügyek, társadalombiztosítás, Vigvári András

SUMMARY

This work, produced in the public finance workshop of the Faculty of Finance and Accountancy of Budapest Business School, provides comprehensive information on the system

of public finance management in Hungary. Drawing on the theoretical fundamentals of public finance management, and based on presenting the current legal framework, it analyses the central and municipal budgetary functions and public duties, as well as the institutional operational practice of performing them. With its style, alloying professionalism and reading ease, the book is able to provide information for those who are interested in how public finance works and lay the foundations for the knowledge of public finances of university students.

Keywords: public finances, social security, András Vigvári

A KÖTET LÉTREJÖTTÉNEK KÖRÜLMÉNYEI ÉS SZÜKSÉGESSÉGE

A Saldo Kiadó gondozásában megjelent kötet bemutatójára 2020 elején tavaszán kerülhetett volna sor, de a hirtelen fellépett járványveszély miatt ez meghiúsult. Így indokolt, hogy a kiadvány megjelenésére ezzel az ismertetéssel is felhívjuk az érdeklődő Olvasók figyelmét.

DR. HABIL. FARKAS SZILVESZTER, főiskolai tanár, Budapesti Gazdasági Egyetem (farkas.szilveszter@uni-bge.hu).

A Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Karának oktatói közössége nem előzmények nélkül vágott bele a feladatba. Az egyetem közpénzügyi képzésének meghonosítója a 2014-ben elhunyt *Vigvári András* professzor volt, aki intézetigazgatóként meghatározó szerepet játszott az oktatási formák és tartalmak kialakításában és fejlesztésében. Több évtizedes pénz- és kutatóintézeti tevékenysége keretében szerzett tapasztalatait összegző publikációi között található a monografikus igényű íródott „Közpénzügyeink” című kötete. Meghatározó jelentőségű azoknak a szerzői közösségeknek a munkássága is, melyek vezetése alatt készítették el az önkormányzati pénzügyekkel foglalkozó „A családi ezüst”, valamint a rendszerváltozást követő évtizedek hazai rendszerleírását tartalmazó, „A közpénzügyek nagy kézikönyve” című műveket. Az évezred második évtizedében indult társadalom- és gazdaságpolitikai változásokat bemutató, „Rendhagyó bevezetés a közpénzügyek tanulmányozásába”, illetve „A magyar államháztartás és az Európai Unió pénzügyei” című művek publikálásával zárult életművét egyetemi oktatótársai folytatták, s e kötetben foglalták össze a közpénzügyek működési mechanizmusát, valamint jelenlegi hazai gyakorlatát.

A kötet szerzői elsősorban az üzleti tanulmányokat folytató hallgatók közpénzügyi ismereteinek tágitásában vállalnak feladatokat. *Szükséges-e, és milyen mélységben az alapvetően profitorientált üzleti szféra szakembereinek képzése során a közpénzügyi kérdések iránti érdeklődés felkeltése, az ezekhez kapcsolódó ismeretek oktatása?* A kérdést a Complex Kiadó gondozásában 2009-ben megjelent „A közpénzügyek nagy kézikönyve” című mű előszavában így válaszolják meg a szerkesztők (Gyórfi–Vigvári–Zsugyel):

„Bátran mondhatjuk, hogy a közszektor működése modern vegyes gazdaságok működésének egyik kulcskérdése. A fejlett és közepesen fejlett országok nemzeti össztermékük 40–60 százalékát közvetlenül használják fel a közpénzügyek csatornáin. ... A vegyes gazdaság kialakulásával a hagyományos állami feladatok mellett a gazdasági egyensúly biztosításában és

a jóléti rendszerek működtetésében kulcsszerep jut a közfinanszírozásnak.”

Az üzleti szférában tevékenykedő gazdasági szereplők rendszeresen üzleti kapcsolatba kerülnek a közszféra szereplőivel, számos esetben versenytársakként vagy üzleti partnerként működnek együtt a közszektor intézményeivel. Elengedhetetlen tehát, hogy jövődó partnereik motivációit, lehetőségeit, tevékenységi korlátait megismerjék, erre vonatkozó ismereteiket folyamatosan karban tartsák és bővítsék.

A KÖTET SZAKMAI ÉRTÉKEI

A *Közpénzügyi Kompendium* alcímet viselő kiadvány az adott tudományterület főbb kérdéseit és az ezekkel kapcsolatos megoldásokat vázlatosan, de rendszerező igényű mutatja be, így haszonnal forgathatják a közpénzügyek iránt érdeklődő elméleti és gyakorlati szakemberek éppúgy, mint a vizsgákra készülő közgazdász hallgatók. A kötet egyszerre kíván megfelelni a közpénzügyek elméleti kérdéseiről érdeklődő szakemberek, valamint a közgazdasági tanulmányaikat folytató hallgatók igényeinek. Tárnyalja a főbb közpénzügyi témák legfontosabb elméleti felismeréseit éppúgy, mint a magyarországi költségvetési politikai keretfeltételeket és az ezekből fakadó gazdálkodási gyakorlatot.

A kötet bevezető része az állam és a közpénzügyek működésének elméleti alapjaival foglalkozik, és bemutatja a közszektorban tevékenykedő szereplőket, melynek során tudatosítja, hogy a modern vegyes gazdaságban a hagyományos költségvetési feladatokat felvállaló szervezetek mellett kiemelkedő és egyre növekvő szerep jut az állami vagyonelemekkel gazdálkodó piaci szervezeteknek, valamint a civil szektor állami és önkormányzati feladatokat átvállaló, illetve közpénzekkel gazdálkodó szervezeteinek is. Az államháztartás működésének megértése feltételezi a jogszabályi keretfeltételek ismeretét is. Mivel a 2010. évet követően ebben jelentős változások történtek, különösen hasznos a közpénzügyek jogi szabályozását ismertető fejezet, amely a gazdasági szakemberek

számára közérthető formában tárgyalja ezt az elengedhetetlen ismeretanyagot. Ezt követően kerül sor a központi költségvetés tervezési, végrehajtási és zárszámadási feladatainak bemutatására, majd az ennek keretében központi végrehajtó funkcióval rendelkező Magyar Államkincstár működését elemzi. Az államkincstári feladatokkal kapcsolatos történeti ismertetés és a nemzetközi gyakorlat tapasztalatai alapozták meg azt a folyamatot, melynek során az 1990-es évek kihívásai alapján kialakult az az intézményi megoldás, mely mára a központi és önkormányzati gazdálkodás meghatározó intézményévé tette a Magyar Államkincstár intézményét.

Külön fejezetek foglalkoznak az államháztartás ellenőrzési, számviteli és beszámolási rendszerével. Az államháztartási gazdálkodás ellenőrzésében az Állami Számvevőszék és a Magyar Államkincstár, valamint a kormányzati kontrollrendszer átfogó hatáskörrel rendelkezik. Mivel ezek a feladatok az elmúlt három évtizedben fokozatosan kialakított intézményrendszer keretében valósulnak meg, ezért indokolt e kiadvány keretében részletes ismertetésük. A gazdaság működtetése során meghatározó jelentőségű az államadósság kezelése, melynek jelentősége messze túlmutat a költségvetési szempontokon, és átfogó gazdaság- és társadalompolitikai hangsúlyt kap. Az államadósság keletkezése és kezelése mellett ez a fejezet figyelmet szentel az államadósság mérés módszertani problémáinak is. Ezen felül bemutatja az 1990 és 2017 közötti időszak magyar államadósságának alakulását, illetve az ezek kezelése során szerzett hazai és nemzetközi tapasztalatokat.

Ezt követi a közpénzügyek nemzetközi kezelésével foglalkozó fejezet, amelyben helyet kapott a többszintű kormányzással és adópolitikával kapcsolatos eltérő tapasztalatok áttekintése, valamint az európai uniós költségvetési gyakorlat vázlatos ismertetése is. A közfeladatok ellátására vonatkozó speciális szabályozás leírása keretében külön alfejezetek tárgyalják a nyugdíj- és egészségbiztosítási, valamint az egészségügyi és oktatási feladatok közpénz-

ügyi összefüggéseit. Ezek a közfeladatok joggal számíthatnak kiemelt érdeklődésre, és a költségvetési kiadások közötti részesedésük nagyságrendje miatt amúgy is a gazdaságpolitikai csatározások homlokterében állnak. Itt a tartósnak ítélt megoldások bemutatása mellett helyet kapnak a továbbfejlesztés alternatív lehetőségei is. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer tárgyalása során nemcsak a szorosan vett költségvetési szempontok jelennek meg, hanem betekintést kap az Olvasó a történelmi fejlődés során gyakorolt megoldási módokba, valamint a fenntarthatóság távlati lehetőségeivel is megismerkedhet.

A nyugdíjbiztosítási szolgáltatások felsorolását követően az ezeket biztosító finanszírozási háttér bemutatása következik. A magyar egészségbiztosítási rendszer szolgáltatásainak ismertetése után az egészségügyi ellátás forrásainak elosztására alkalmazott teljesítményfinanszírozási rendszer rövid bemutatása is megtalálható. A közoktatási feladatok ellátásának rendszere, és az erre a célra az elmúlt évtizedben kialakított intézményrendszer bemutatása szintén helyet kapott a kötetben, bár az elmúlt időszak oktatáspolitikai intézkedései kapcsán létrehozott intézményi megoldások – különösen a felsőoktatás területén – még korántsem tekinthetők véglegesnek.

Külön alfejezetben jelenik meg a nonprofit szektor szerepe a közfeladatok ellátásában, hiszen az utóbbi években öröndetesen megnőtt a civil szervezetek, elsősorban az alapítványi és egyesületi aktorok szerepe és a kezelt közpénzek összege is. Kiemelkedő az egyéb, általuk bevont pénzügyi és természetbeni források mértéke is, így ma már egyes területeken meghatározó a jelenlétük. Viszonylag új jelenség a hazai közfeladat ellátásban, hogy az alapítványi és egyesületi szervezetek mellett egyéb szereplők is megjelennek ezen a terepen. Így indokolt, hogy a politikai pártok, egyházak gazdálkodási funkciói, az állami és önkormányzati forrásokból való részesedésük indoklása is helyet kapjon a kiadványban. A kötet záró fejezete a közbeszerzési rendszerre vonatkozó ismereteket közvetíti. A közbeszerzési rendszer megfelelő működése

alapvető jelentőségű a közpénzek hatékony felhasználásában.

Jelen kiadvány valamennyi releváns közpénzügyi témakört olyan formában tárgyalja, hogy éppúgy alkalmas legyen mind az egyes témákkal még csak ismerkedő hallgatók eligazítására, mind a közpénzügyi részterületek új ismeretanyagának gyakorlott szakemberek számára történő rendszerezett bemutatására. A közpénzügyekkel ismerkedő Olvasók számára segítséget nyújt a kötet végén található, az alapvető fogalmakat tartalmazó jegyzék és ezeknek magyarázata, míg a tárgyalt témák alaposabb megismerését a hivatkozott hazai és nemzetközi szakirodalom felsorolása teszi lehetővé. Az egyes fejezetek szerzői: Fellegi Miklós, Gárdos Csaba, Hegedűs Szilárd, Molnár Petronella, Párniczky Tibor, Pocsai Erzsébet, Tóth Gitta, Sisa Krisztina. A kötet szerkesztési feladatait Zsugyel János vállalta, aki a mű belső arányainak megtartásáról és a kiadvány stílárús egységről gondoskodott.

Zsugyel János (Szerk.): Közpénzügyek
Kiadó: Saldo Kiadó, Budapest, 2019.
ISBN: 9789636385736
Terjedelem: 336 oldal

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Gyórfi Dezső – Vígvári András – Zsugyel János (szerk.)
(2009): *A közpénzügyek nagy kézikönyve*, Complex Kiadó, Budapest
- Vígvári András (2005): *Közpénzügyeink*. KJK-KER-SZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest
- Vígvári András (szerk.) (2007): *A családi ezüst: Tanulmányok az önkormányzati vagyongazdálkodás témaköréből*. Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest
- Vígvári András – Sivák József (2012): *Rendhagyó bevezetés közpénzügyek tanulmányozásába*. CompLex Wolters Kluwer, Budapest
- Vígvári András – Sivák József – Szemlér Tamás (2013): *A magyar államháztartás és az Európai Unió közpénzügyei*. Complex Kiadó Kft., Budapest